

საქართველოს სოფლის-მეურნეობის განვითარების პერსპექტივები

ა. ოძროცვარიძე,
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი ასოც. პროფ.;
ლ. ოძროცვარიძე,
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, ასოც. პროფ.

რეზიუმე: ნაშრომში განხილულია, სოფლის-მეურნეობის დარგის თავისებურებები, რომელიც განსხვავდება სხვა დარგებისგან, გაანალიზებულია 1992 წელს განხორციელებული აგრარული რეფორმები, სასოფლო-სამეურნეო ნათესი ფართობები, მარცვლოვან-პარკოსნების წარმოება, მრავალ-წლიანი წარგავების ფართობები, მოსავალი და მოსავლიანობა, სასურსათო პროდუქტებით საქართველოს ერთ სულ მოსახლეზე მოხმარება და დასაბუთებულია ღონისძიებები თუ რა უნდა გაკეთდეს იმისათვის, რომ საქართველოს მოსახლეობა უზრუნველყოთ ადგილობრივი ეკოლოგიურად სუფთა სასურსათო პროდუქტებით.

საკვანძო საკითხები: სოფლის მეურნეობა, აგრარული რეფორმა, მემცენარეობა, მეცხოველეობა.

სოფლის მეურნეობა სხვა დარგებისაგან განსხვავებით გარკვეული თავისებურებებით ხასიათდება. სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოება დამოკიდებულია: მიწის ნაყოფიერებაზე, ბუნებრივ-კლიმატურ პირობებზე, პროდუქციის წარმოების ხანგრძლიობაზე და სხვა ფაქტორებზე, რომლებიც ხელს უწყობენ ან უშლიან პროდუქციის წარმოების ზრდას ან შემცირებას. აქედან გამომდინარე სოფლის მეურნეობა არის რთული დარგი და ხშირ შემთხვევაში ინვესტორი თავს იკავებს ინვესტიციების ჩადებაზე ამ დარგში. ამიტომ,

როგორც მსოფლიოს განვითარებული ქვეყნების გამოცდილება გვიჩვენებს, (ინგლისი, დანია, ჰოლანდია) აუცილებელია სახელმწიფომ გაუწიოს პროტექციონიზმი სოფლის მეურნეობის სუბსიდირებას.

1992 წლიდან საქართველოში განხორციელდა აგრარული რეფორმები და მათ შორის სოფლის მეურნეობაში. მსხვილი სახელმწიფო მეურნეობების და კოლმეურნეობების ბაზაზე ჩამოყალიბდა წვრილგლეხური მეურნეობები. ე.ი. მსხვილი კონფიგურაციის მქონე მიწის ფართობები დაუნაწილდათ მცირე ნაკვეთების სახით გლეხებს (1.25 ჰა.), რამაც გამოიწვია წვრილ მრავალნაკვეთებად დანაწევრება, სადაც წარმოების ეკონომიკურ ეფექტიანობაზე ლაპარაკი ზედმეტია, ინტენსიური მიწის ფართობები გადავიდა არაინტენსიურ (საძოვრებში) ფართობებში და მიწის დიდი ნაწილი დაუმუშავებელი დარჩა.

800 ათასი ჰა-ი სახნავიდან მუშავდება მხოლოდ 350 ათასი ჰა-რი მიწის ფართობები. სამწუხაროდ გავიდა თითქმის 26 წელი და მიწის რეფორმას, რომელსაც უნდა გადაეჭრა, მოსახლეობის კვების პროდუქტებით უზრუნველყოფა, ხოლო გადამამუშავებელ მრეწველობას ნედლეულით მომარაგება, შეუსრულებელი დარჩა. ჯერ კიდევ არ არის დადგენილი მინიმუმფლობელებისა და მინიმუმსარგებლის ჩვენთვის მისაღები ორგანიზაციული ფორმები.

ჩვენს მიერ მოტანილი პროგნოზული მონაცემები გაანგარიშებულია საქსტატის მაჩვენებლების საფუძველზე, 1-4 ცხრილებში:

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესი ფართობების სტრუქტურა%-ში
(ყველა კატეგორიის მეურნეობებში, ათას ჰა-ში)

ცხრილი №1

	1990 წ.	2010 წ.	2015 წ.	2020 წ.	1990 წ. %	2010 წ. %	2020 წ. %
ნათესი ფართ.სულ (ათ.ჰა.)	701.9	275.3	700.0	750.0	100	100	100
მარცვლოვანი და მარ- ცვლოვან-პარკოსანი კულტურების ნათესი ფართობები (ათ.ჰა.)	269.9	191.4	340.0	400.0	38.4	69.5	53.33
მ.შ.საშემოდგომო მარ- ცვლოვანი(ათ.ჰა.)	121.3	34.6	130.0	160.0	17.3	12.5	21.33
ა) ხორბალი (ჰა)	91.2	34.6	100.0	120.0	13.0	12.5	16.0
ბ) ქერი	29.5	-	30.0	40.0	4.2	-	5.33
საგაზაფხულო მარ- ცვლოვანი კულტურ- ები	148.5	142.7	210.0	240.0	21.1	51.8	32.0
ა) ხორბალი	0.6	12.4	20.0	25.0	0.08	4.5	3.33
ბ) ქერი	17.2	21.7	40.0	50.0	2.4	7.88	6.66
გ) სიმინდი	107.0	108.6	150.0	165.0	15.2	39.4	22.0
ტექნიკური კულტურები - სულ	33.1	27.1	45.8	86.6	4.7	9.84	11.54
ა) შაქრის ჭარხალი	1.3		1.5	2.0	0.18	-	0.26
ბ) მზესუმზირა	13.3		40.0	65.7	1.9	-	8.76
გ) სოია	7.6	1.0	1.1	8.0	1.08	0.36	1.06
დ) თამბაქო	7.2	0.7	1.2	7.9	1.02	0.25	1.05
ე) ეთერზეთოვანი კულტურები	2.7		2.0	3.0	0.38	-	0.4
კარტოფილი და ბოსტნეულ-ბალჩეული კულტურები	70.0	48.3	85.0	110.0	9.97	17.5	14.66
ა)კარტოფილი	27.8	21.2	40.0	50.0	11.5	7.7	6.66
ბ) ბოსტნეული	35.9	24.4	40.0	50.0	13.0	8.86	6.66
გ) ბალჩეული კულტურები	3.7	2.7	5.0	10.0	12.0	0.98	1.33
საკვები კულტურები - სულ	329.0	8.5	197.9	163.5	54.4	3.08	21.8
სხვა კულტურები	-	14.7	31.3		-	-	-

როგორც ცხრილი №1 -ს მაჩვენებლების სტრუქტურა გვიჩვენებს, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესი ფართობები 2010 წელს, 1990 წელთან შედარებით შემცირებულია 426.6 ათ.ჰექტრით, რამაც შესაბამისად გამოიწვია პროდუქციის წარმოების მოცულობის შემცირება 575.4 ათასი ტონით. თუ ჩვენი პროგნოზის მიხედვით სოფლის მეურნეობის განვითარებას სწორი მიმართულებით წარმართავთ, როგორც სტრატეგიული, ისე ფინანსური თვალსაზრისით, აუცილებელია მივაღწევთ 1990 წლის პროდუქციის წარმოების დონეს, იმ შემთხვევაში თუ რეგიონების მიხედვით მოხდება (ფართობების კოოპერირება დარგობრივი მიმართულებების) ოპტიმალური ორგანიზაციული ფორმების ჩამოყალიბებით და განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა მეთესლეობაში სასელექციო მუშაობას, ფერმერული მეურნეობები მომარაგდებიან ორგანული და მინერალური სასუქებით, დარაიონებული დამუშავებული სათესლე მასალით, მოწესრიგდება სარწყავი სისტემები და რაც მთავარია უზრუნველყოფთ ენერგეტიკული საშუალებებით, (ტრაქტორებით, კომბაინებით, გუთნებით, სათესებით, კულტივატორებით, დარგობრივი მიმარ-

თულებების მიხედვით). მაშინ ყველა პირობა შეიქმნება იმისათვის, რომ პერსპექტივაში 2020 წლისათვის საქრთველომ აწარმოოს 1400.0 ათ.ტონა მარცვალი და მარცვლოვან პარკოსანი პროდუქტები, 171.7 ათ. ტონა ტექნიკური კულტურების და 1375.0 ათ. ტონა კარტოფილი და ბოსტნეულ-ბალჩეული კულტურების პროდუქტები. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ მარცვლეული კულტურების მოვლამოყვანა, მოსავლის აღება და დაბინავება შესაძლებელია კომპლექსური მექანიზაციით შესრულდეს და მთლიანად გამონთავისუფლდეს ცოცხალი სამუშაო ძალა.

ე.ი. როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ 1990 წელთან შედარებით დასამუშავებელია 426.6 ათ.ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული, რისთვისაც საჭიროა დამატებით შემოტანილ იქნას 15-20 ათასი სხვადასხვა მარკის და სიმძლავრის ენერგეტიკული საშუალებები, რათა ხელმისაწვდომი გახდეს ფერმერებისათვის, აგროტექნიკურ ვადებში შეძლონ და დაამუშაონ ზემოთ აღნიშნული ფართობები და აწარმოონ დიდი რაოდენობის პროდუქცია, რაც გაზრდის შრომის ნაყოფიერების დონეს.

მარცვლოვან-პარკოსნების წარმოება 1990-2020 წ.წ. -ში.

ცხრილი №2

	1990 წ.	2010 წ.	2015 წ.	2020 წ.	ზრდის ტემპი 2020წ. 1990წ.%-ში
მარცვლოვან-პარკოსანი კულტურების:					
ა) ადგილობრივი წარმოება(ათ.ტ.)	666.3	220.6	1190.0	1400.0	2.1-ჯერ
ბ) იმპორტი(ათ.ტ.)	915	797	800	800	
მარცვლოვან პარკოსნების ფართობ(ათ.ჰა.)	269.8	191.4	340.0	400.0	+48.2
მოსავლიანობა (1ჰა-ზე ტ.)	2.5	1.1	3.5	3.5	-
კარტოფილის და ბოსტნეულ- ბალჩეულის წარმოება (ათ.ტ.)	775.8	445.4	1062.5	1375.0	+77.2
კარტოფილის და ბოსტნეულ-ბალჩეულიფართობი (ათ.ჰა.)	70.0	48.3	85.0	110.0	+57.1
მოსავლიანობა (1ჰა-ზე ტ.)	11.0	9.2	12.5	12.5	-

მრავალწლიანი ნარგავების ფართობები და მოსავალი 1990-2020 წ.წ.

ცხრილი №3

	1990 წ.	2010 წ.	2015 წ.	2020 წ.	2020წ. 1990წ.%-ში.
ვენახის ფართობი (ათ.ჰა.)	103.1	39.8	60.0	70	-32.1
წარმოებულია ყურძენი (ათ. ტ.)	691.0	120.7	480.0	560.0	-19.0
საჰექტარო მოსავლიანობა (1 ჰა.-ზე)	6.7	3.0	8.0	8.0	-
ხილის ფართობი (ათ.ჰა.)	128.0	31.0	50.0	70.0	-45.3
წარმოებულია ხილი (ათ.ტ.)	591.2	124.1	250.0	490.0	-17.1
საჰექტარო მოსავლიანობა (1 ჰა-ზე)	5.8	4.0	5.0	7.0	-
ციტრუსების ფართობი (ატ.ჰა.)	21.5	6.5	10.0	12.0	-44.1
წარმოებულია ციტრუსები (ათ.ტ.)	283.1	52.1	100.0	120.0	-57.6
საჰექტარო მოსავლიანობა (1 ჰა-ზე)	13.2	8.0	10.0	10.0	-
ჩაის ფართობი (ათ.ჰა.)	18.2	0.7	2.0	5.0	-72.5
წარმოებულია ჩაი (ათ.ტ.)	182.0	3.5	20.0	50.0	-72.5
საჰექტარო მოსავლიანობა (1 ჰა-ზე)	10.0	5.0	10.0	10.0	-

სასურსათო პროდუქტების მოხმარება საქართველოს ერთ სულ მოსახლეზე (1995-2020 წ.წ.)

ცხრილი №4

მაჩვენებლები	1995 წ.	2000 წ.	2005 წ.	2010 წ.	2015 წ.	2020 წ.	ზრდის ტემპი 2020წ.- 2010წ. %-ში.
მარცვლეული							
მოსახლეობა(ათ.კაცი)	4674	4401	4289	4469	4500	4600	102.9
კგ. წელიწადში	161	149	159	120	161	180	150.0
კკალ. დღეში	1367	1265	1352	1020	1367	1377	135.0
თვითღრუნველყოფის კოეფიციენტი%-ში	36	33	49	30	44	48	160.0
ხორბალი							
კგ. წელიწადში	125	122	112	108	130	142	131.5
კკალ. დღეში	1060	1001	955	915	1074	1080	118.0
თვითღრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	8	10	21	6	36	39	6.5-ჯერ
სიმინდი							
კგ. წელიწადში	37	44	40	18	62	64	3.5-ჯერ
კკალ. დღეში	313	263	341	155	420	450	2.9-ჯერ
თვითღრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	100	100	100	80	105	107	133.7
კარტოფილი							
კგ. წელიწადში	42	49	53	44	42	48	109.1
კკალ.დღეში	69	80	88	73	69	80	109.5
თვითღრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	102	102	101	100	102	102	102.0
ბოსტნეული							
კგ. წელიწადში	84	75	90	51	89	95	186.2
კკალ. დღეში	53	47	57	32	57	60	187.5
თვითღრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	101	100	95	77	80	85	110.3
ყურძენი							
კგ. წელიწადში	54	51	31	31	38	44	141.9
კკალ. დღეში	89	84	51	51	60	70	137.2
თვითღრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	109	121	155	133	135	140	105.2

ხორცი-ყველა სახის							
კგ. წელიწადში	29	29	32.5	27	30	32	118.5
კკალ. დღეში	162	163	183	142	180	182	128.1
თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	83	84	76	48	84	85	177.0
მფრპ ხორცი							
კგ. წელიწადში	11	11	13	8	12	14	175.0
კკალ. დღეში	61	61	73	47	68	75	159.5
თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	96.5	96.2	87.2	77	96	97	125.9
ღორის ხორცი							
კგ. წელიწადში	10	9	9	6	10	12	2-ჯერ
კკალ. დღეში	59	55	55	30	59	67	2.2-ჯერ
თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	94,9	96.3	84.1	49	95	97	197.9
ცხვრისა და თხის ხორცი							
კგ. წელიწადში	2	2	2	1	2	2	2-ჯერ
კკალ. დღეში	12	12	12	7	12	18	2.5-ჯერ
თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	100	100	100	99	100	110	111.1
ფრინველის ხორცი							
კგ. წელიწადში	6	7	8.5	12	12	14	116.6
კკალ. დღეში	30	35	43	58	58	68	117.2
თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	33	45	46	22	22	34	154.5
რძე და რძის პროდუქტები							
კგ. წელიწადში	146	214	238	137	239	280	2.0-ჯერ
კკალ. დღეში	241	336	396	227	396	420	185.0
თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	68	66	75	93	75	95	102.1
კვერცხი							
ცალი წელიწადში	101	128	145	97	150	160	164.9
კკალ. დღეში	14	14	16	23	22	25	113.6
თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი, %	51	55	71	98	100	105	107.1

თანამედროვე მსოფლიო გლობალიზაციის პირობებში დღის წესრიგში დგას, მსოფლიოს მოსახლეობის ეკოლოგიურად სუფთა სასურსათო პროდუქტებით უზრუნველყოფა, რადგან მსოფლიოს მოსახლეობის ნახევარზე მეტი შიმშილის ზღვარზეა. ამდენად, გამოწვევის არც ჩვენი ქვეყანა წარმოადგენს, ამაზე მეტყველებს ზემოთ მოტანილი ცხრილი №4 მაჩვენებლები. 2010 წლის მდგომარეობით სასურსათო პროდუქტების წლიური მოხმარება ერთ სულ მოსახლეზე თითქმის ყველა სახის პროდუქტზე ფიზიოლოგიური ნორმით გათვალისწინებული მოთხოვნები ვერ კმაყოფილებს, გარდა ყურძნისა და კარტოფილისა.

2010 წლიათვის ჩვენი მოსახლეობის 1 სულზე სასურსათო პროდუქტების სახით ყოველდღიურად მოიხმარდა 1568 კკალ., რაც ბევრად ჩამორჩება ნორმით გათვალისწინებულ რაოდენობას. ამდენად, ჩვენს მიერ გათვალისწინებული ღონისძიებების შედეგად პერსპექტივაში მისი დღიური მოცულობა ერთ მოსახლეზე 2020 წლისათვის გაიზრდება 2300 კკალ.-იამდე. რაც ძირითადად უნდა მივაღწიოთ: დაუმუშავებელი მიწების ათვისებით, ფართობების გაზრდით და მათი გამოყენების ეკონომიკური ეფექტიანობის ამაღლებით, მემცენარეობაში საჭექტარო მოსავ-

ლიანობის და მეცხოველეობაში პროდუქტიულობის მაჩვენებლების ზრდით. კერძოდ: სადღელამისო წონამატის, საშუალო წლიური წველადობის ერთ საფურაზე მწველზე, ასევე მეღორეობაში, მცხვარეობაში, მეფრინველეობაში, მეზოცვერეობაში, მეფუტკრეობაში უნდა გაიზარდოს პროდუქტიულობის მაჩვენებლები და ა.შ. ამ ყველაფერს კი მივალწევთ მაშინ, როდესაც მოხდება სოფლის მეურნეობის მართულებით ოპტიმალური ორგანიზაციული ფორმების ჩამოყალიბება, სოფლის მეურნეობის დარგის მექანიზირებული საშუალებებით და კვალიფიციური კადრებით უზრუნველყოფა.

სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარებასთან ერთად აუცილებელია უნდა განვითარდეს მძიმე მრეწველობა, სადაც დამზადდება სხვადასხვა სახის მანქანა-იარაღები, რომლებსაც გამოიყენებენ სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული ფერმერები და ამით აღმოვჩნით იმ დეფიციტს, რომელიც არსებობს ამჟამად სოფლის მეურნეობის დარგში, ე.ი უნდა გამოინახოს ფინანსური სახსრების მოძიება, როგორც სახელმწიფოს მხრიდან, ასევე ინვესტორების მოძიებით, რომელებიც ხელს შეუწყობენ ისეთი სტრატეგიული დარგის განვითარებას, როგორიც არის სოფლის მეურნეობა.

PERSPECTIVES OF AGRICULTURE DEVELOPMENT OF GEORGIA

CAUCASUS INTERNATIONAL UNIVERSITY
Associate professor **A.Okrotsvaridze**
Associate professor **L.Okrotsvaridze**

The work is considered from the peculiarities of agriculture sector, which is different from other branches. Analyzed 1992 year implemented agrarian reforms .agricultural crops, production of granular larvae, perennial plants area, harvest and yield. Consumption of food products per person per capita. The measures are justified for what should be done for the population of GEORGIA provide local ecologically pure food products.

USED LITERATURE:

1. Agriculture Development Strategy 2015- 2020 years
2. Ministry of Agriculture 2015
3. P.Koghuashvili, G.Zibzibadze – Agriculture Economics Tbilisi 2010
4. Georgian Statistics data 2016